

et Øjeblik vilde acceptere som et Tankeeksperiment den Paastand, at Grundlovens § 32 kun bestemte Antallet af Folketingsmænd, medens der slet ikke laa nogen Regel deri om, hvor store Kredsene skulde være, saa at dette skulde være aldeles overladt til For-godtbefindende eller henvist til Valgloven, som ganske vist skulde indeholde de nærmere Regler. Det maa dog antages, at man ikke i Grundloven har villet undlade at give en Regel for et saa vigtigt Punkt, for en saadan Hovedhjørnesten for hele den frie Forfatning, som Valgrettens Benyttelse eller Udstrækning, og dermed Valgdistrikternes Størrelse. Jeg skal yderligere kun gøre opmærksom paa, at naar man har sagt: „Saa, men vi kunne jo se af Valgkredsloven af 1849, og i endnu højere Grad af Valgkredsloven af 1867, at man ikke har generet sig for — navnlig i den sidste — at foretage temmelig betydelige Afvigelser fra dette Folketal, saa er det ganske vist rigtigt, men jeg maa maaske indskyde den Bemærkning, at jeg tror ikke, at man skal fæste for meget Opmærksomheden paa, hvad der skete i 1867, thi, som det allerede blev antydet i Gaar, er det utvivlsomt slet, fordi man mente at ville afvente Folketællingen i 1870, og først da vilde saa Tid og Lejlighed til at foretage en Revision af Valgkredsfordelingen.

Men man saa naturligvis straks i 1849, at en matematisk nøjagtig Gennemførelse af Grundlovens Bestemmelse var umulig, idet det jo fulgte af sig selv, at de lokale Forhold, de geografiske Forhold vare absolut til Hinder derfor. Og saa den Omstændighed, at man allerede ved Sammenkaldelsen af den grundlovgivende Rigsforsamling havde været nødt til at overdrage det til Amtmændene, altsaa til de enkelte Amter, at foretage Fordelingen af Kredse — et Princip, som man senere har holdt paa, idet man altsaa har holdt Fordelingen af Folketingskredse inden for Overøvrighedskredsenes Grænser — gjorde, at man saa, at det var nødvendigt, at der maatte fremkomme Afvigelser i saa Henseende. Men det er ret betegnende at lægge Mærke til, at Ordføreren i den grundlovgivende Rigsforsamling udtalte med Hensyn til dette Punkt: „Man har opgivet de Ord i Udkastet, at Valgkredsen skulde dannes „af omtrent 12,000 Indvaanere“. Grunden, hvorfor vi forlod disse Udtryk „omtrent 12,000“, var, fordi vi havde set, at man med Hensyn til Udtrykket „omtrent 12,000“ havde tilladt sig ikke ganske ubetydelige Friheder med Hensyn til Omordning af Valgkredse i den Distriktsinddeling, som er vedtagen ved Forordning af 7de Juli 1848, og det forekom os da,

at man hellere udtryffeligt maatte opstille den Frihed, som man i Anvendelsen blev nødt til at tage. Det er en temmelig fri Brug af „omtrent 12,000“, naar man bevæger sig mellem 8,000 og 14,000“. Man ser altsaa, at man blev nødt til at tage sig visse Friheder, men Ordføreren udtaler udtryffeligt, at det kun er de Friheder, som man blev nødt til at tage i Anvendelsen, som man anser for hjemlede. Jeg tror altsaa, at vilkaarlige Grunde, vilkaarlige Hensyn ikke kunne berettigede til at gaa bort fra at give Valgkredsen et omtrent lige Antal Indvaanere.

Alle de øvrige Punkter, man har villet lægge ind i Grundlovens her omhandlede Bestemmelser, have jo været tilstrækkelig berørte, og navnlig det Punkt, at der skulde tages Hensyn til Vælgertallet. Det er nu saa meget behynderligere, som man den Gang slet ikke kendte Vælgertallet; man havde den Gang ikke de statistiske Oplysninger, som vare nødvendige for, at man kunde tage et saadant Hensyn. Jeg er fuldstændig af den Mening, at det i Virkeligheden er Indvaanertallet, der bør være det afgørende, og jeg kan henvise til, at en saa god Demokrat som Balthazar Christensen paa den grundlovgivende Rigsforsamling udtalte, at Demokratiet's Standpunkt maatte være at søge paa Befolkningens Basis, og Befolkningen er som bekendt ikke blot Vælgerne, men ogsaa de ikke-valgberettigede Medlemmer af Samfundet. Hvad jeg imidlertid anser for en af de største Skavanker ved vor Valgkredsfordelingslov er, at man ikke i 1849 gjorde Ret og Skel mod Købstadbefolkningen. Der rejste sig ganske vist rundt omkring i Landet, i de allerfleste Købstæder en stærk Bevægelse, der blev sendt Petition paa Petition ind til den grundlovgivende Rigsforsamling om, at Købstæderne maatte saa en særlig Repræsentation, at man maatte sikre dem imod, at de bleve aldeles overstemte af de store Landdistrikter, hvori de allerfleste af vore Købstæder — det var vel den Gang 67 foruden Kjøbenhavn — gif op. Og der hævdede sig ogsaa i Rigsforsamlingen en Mængde indflydelsesrige Mønstre for, at vi skulde Købstæderne at give dem en saadan særlig Repræsentation, som kunde garantere dem, at deres Arav kunde blive fremsatte og deres Interesser varetagne paa Rigsdagen. Smidlertid lykkedes det ikke at gennemføre de Bestemmelser, der sigtede i denne Retning; man gif ud fra, at det, man frem for alt maatte undgaa, var en Klasserepræsentation eller en Standsrepræsentation, og medens der ganske vist var en enkelt, mindes jeg, som sagde, at han slet ikke